

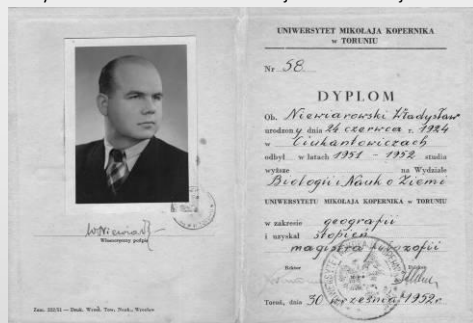
Pamięci Profesora Władysława Niewiarowskiego

Dnia 26 marca 2015 roku zmarł w wieku 91 lat profesor Władysław Niewiarowski – wybitny uczyony – GEOGRAF i GEOMORFOLOG, wychowawca wielu pokoleń studentów i doktorantów, współtwórca „Toruńskiej Szkoły Geomorfologicznej”, specjalista w zakresie badań stratygrafii i paleogeografii czwartorzędu, członek Senatu UMK, Prodziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (1972–1975), Dyrektor Instytutu Geografii (1975–1987), wieloletni kierownik Zakładu Geografii Fizycznej i Paleogeografii Czwartorzędu, członek Komitetu Badań Geograficznych i Komitetu Badań Czwartorzędu PAN, członek honorowy Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich, zasłużony działacz Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Sylwetka Profesora Władysława Niewiarowskiego

Profesor Władysław Niewiarowski urodził się 24 czerwca 1924 r. we wsi Ciukantowice, powiat Baranowicz, województwo nowogródzkie (obecnie Białoruś). Po zajęciu tych terenów w 1939 r. przez ZSRR rozpoczął w 1940 r. pracę jako ślusarz w warsztatach kolejowych w Baranowiczach, uczęszczając jednocześnie do rosyjskiej wieczorowej szkoły średniej. Podczas okupacji niemieckiej, w latach 1942–1943 pracował w kopalni torfu w Stołowicach. Za odmowę służenia w białoruskiej formacji współpracującej z Niemcami został aresztowany i osadzony w obozie niemieckim w Baranowiczach, gdzie przeżywał ponad 6 miesięcy do czasu wkroczenia wojsk sowieckich w 1944 roku. W lipcu 1944 roku ponownie podjął pracę w warsztatach kolejowych w Baranowiczach, co uchroniło go przed wcieleniem do armii i pozwoliło na kontynuowanie nauki w wieczorowej szkole średniej.

W lipcu 1945 roku profesor Władysław Niewiarowski przybywa do Polski, a we wrześniu tego roku składa uproszony egzamin dojrzałości i rozpoczyna studia w Państwowym Pedagogium w Gdańsku-Oliwie. Od roku 1946 studiuje biologię i geografję w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku, otrzymując w roku 1948 dyplom ukończenia tej uczelni. W latach 1948–1952 pracuje jako nauczyciel w szkołach średnich w Gdańsku i Sopocie, prowadząc jednocześnie ćwiczenia z geomorfologii, hydrografii i klimatologii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku oraz uzupełniając studia geograficzne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1952 roku uzyskuje na UMK tytuł **magistra filozofii w zakresie geografii**. Rok ten był przełomowym w karierze zawodowej Profesora Niewiarowskiego, bowiem zostaje przyjęty na aspiranta w Katedrze Geografii Fizycznej, gdzie pod kierunkiem prof. dra hab. Rajmunda Galona pogłębia studia geograficzne i rozpoczyna badania terenowe na Wysoczyźnie Chełmińskiej. Po trzech latach aspirantury w 1956 roku zostaje adiunktem, podejmując w pełnym wymiarze zajęcia dydaktyczne i kontynuując badania terenowe, których efektem jest przygotowanie **rozprawy doktorskiej** pt. „Formy polodowcowe i typy deglacji na Wysoczyźnie Chełmińskiej” i uzyskanie na Wydziale BiNoZ w 1959 roku stopnia doktora nauk przyrodniczych.

Po uzyskaniu doktoratu Profesor Niewiarowski odbył liczne zagraniczne wyjazdy naukowe m.in. do Uniwersytetu w Leningradzie, na Łotwę, do byłej NRD, a w 1964 r. odbył półroczny staż naukowy w Duńskim Instytucie Geologicznym w Kopenhadze, gdzie przygotował **rozprawę habilitacyjną** pt. „Kemy i formy pokrewne Daniil oraz rozmieszczenie obszarów kemowych na terenie Peribalticum w obrębie ostatniego zlodowacenia”. Rozprawa ta oraz bogaty już wówczas dorobek naukowy były podstawą do uzyskania w roku 1965 stopnia naukowego **docenta z zakresu geografii fizycznej**.

W 1972 roku profesor Władysław Niewiarowski uzyskał tytuł naukowy **profesora nadzwyczajnego**, a w roku 1988 **profesora zwyczajnego**. Pracując na UMK podejmował różnego rodzaju funkcje organizacyjne m.in., w latach 1953–1954 był **przewodniczącym Kola Naukowego Geografów**, w latach 1970–1976 pełnił funkcję **kierownika Zakładu Geomorfologii**, a następnie **kierownika Zakładu Geomorfologii i Geografii Fizycznej**, przekształconego od 1990 roku w Zakład Geografii Fizycznej i Paleogeografii Czwartorzędu. W latach 1970–1972 był **zastępcą dyrektora Instytutu**, od roku 1972 do 1975 **prodziekanem Wydziału BiNoZ**, a w latach 1975–1987 **dyrektorem Instytutu Geografii**. W ciągu wielu kadencji był **członkiem Senatu UMK i kilku komisji senackich**. Profesor Władysław Niewiarowski znany był także ze swej dużej aktywności w wielu towarzystwach i organizacjach naukowych, komitetach, urzędach i komisjach. W latach 1962–1963 był **konsultantem Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej w Bydgoszczy**, w latach 1968–1969 **konsultantem Przedsiębiorstwa Hydrogeologicznego w Gdańsku**, od 1973 do 1977 roku **konsultantem w Instytucie Turystyki w Toruniu**, w latach 1967–1975 **członkiem Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody województwa Bydgoskiego**, od 1975 do 1990 **członkiem Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody województwa Toruńskiego**. Przez wiele lat był **członkiem Komitetu Badań Czwartorzędu PAN** oraz **Komitetu Nauk Geograficznych PAN**. Pełnił funkcję **przewodniczącego Rady Naukowej Brodnickiego i Górznińskiego-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego**, był **członkiem Rady Naukowej Porozumienia „Zielone Płuca Polski”**.

Specjalnego podkreślenia wymaga działalność **Profesora** w towarzystwach naukowych, zwłaszcza w Polskim Towarzystwie Geograficznym, w którym pełnił szereg funkcji m.in. **przewodniczącym Toruńskiego Oddziału** w latach 1975–1980. Był **sekretarzem i wiceprzewodniczącym Zarządu III Wydziału Toruńskiego Towarzystwa Naukowego**. W latach 1977–1988 był **członkiem rzeczywistym Komisji Litologii i Genezy Utworów Czwartorzędowych INQUA**. Od 1987 uczestniczył w Commission on the Formation and Properties of Glacial Deposits INQUA oraz **członkiem i współorganizatorem Perybaltyckiej Grupy Roboczej dla Korelacji Geologicznych** afiliowanej przy w/w. Komisji INQUA.

Bardzo intensywna i wszechstronna była działalność naukowa **profesora Władysława Niewiarowskiego**. Dorobek ten obejmuje ponad 150 publikacji w tym kilka monografii, ponad 70 rozpraw i artykułów naukowych i 5 map. Głównymi obszarami jego badań były tereny ostatniego zlodowacenia, m.in. Pojezierze Chełmińskie, Dobrzyńskie, Brodnickie, Kujawskie i w części Gnieźnieńskie. Poza obszarami Polski był to obszar całego Peribalticum i Spitsbergen, gdzie zbierał materiały podczas dwóch Toruńskich Wypraw Polarnych w 1978 i w 1985 roku. **Profesor Władysław Niewiarowski** jako jeden z pierwszych rozpoznał w Polsce typ deglacji arealnej oraz wyróżnił procesy i formy powstałe w stagnującym i martwym lodzie w tym moreny martwego lodu. Dokonał klasyfikacji genetycznej form kemowych uwzględniając obszar całego Peribalticum, która została przyjęta w licznych podręcznikach w kraju i za granicą. W badaniach form polodowcowych sporo uwagi poświęcił także sandrom oraz ułożeniu klastów w glinie morenowej co stało się m.in. podstawą dla wyróżnienia ich kilku typów genetycznych. W czasie badań na Spitsbergenie na przedpolu lodowca Aavatsmarka (równina Kaffiöyra) określił vistuliańskie i holocenijskie relacje pomiędzy formami i osadami glacialnymi i morskimi oraz skutki geomorfologiczne awansu tego lodowca typu szarzy.

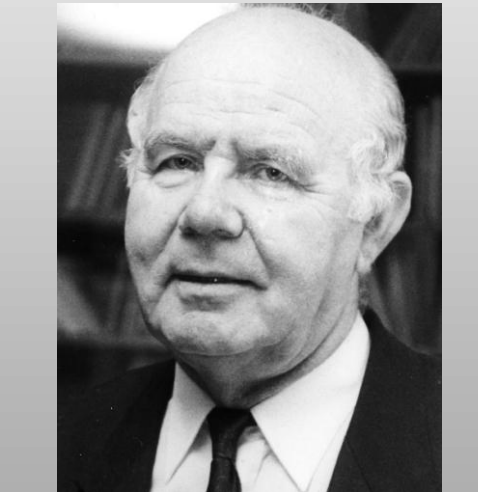

Profesor Władysław Niewiarowski zajmował się także genezą i rozwojem sieci dolinnej w Polsce Północnej ze szczególnym uwzględnieniem doliny Drwęcy, Kotliny Toruńskiej i Basenu Unińskiego, a także dolin marginalnych na

Kujawach i faz przeobrażeń rynnien subglacialnych w doliny rzeczne. Badania te pozwoliły wykryć m.in. młode ruchy typu halo tektonicznego na Kujawach. Badając ewolucję rynnien subglacialnych stwierdził w nich szereg faz rozwoju oraz kilka generacji jezior, a także znaczne zmiany paleohydrologiczne, w tym wahania poziomu jezior pod wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych. W ramach projektu KBN przeprowadził kompleksowe badania przeobrażeń środowiska geograficznego w regionie Biskupina. Z szerokiej problematyki badawczej **Profesora** niewątpliwie największe osiągnięcia dotyczą geomorfologii glacialnej, geologii i paleogeografii czwartorzędu oraz geomorfologii fluwialnej. W tym względzie rozwinął i pogłębił znaną w kraju i poza jego granicami tzw. „Toruńską Szkołę Geomorfologiczną” zapoczątkowaną przez wybitnego geomorfologa prof. dr hab. Rajmunda Galona. O międzynarodowej pozycji i uznaniu **Profesora Władysława Niewiarowskiego** świadczyły Jego liczne kontakty międzynarodowe z wieloma uniwersytetami i instytucjami naukowymi. Wygłaszał referaty na wielu konferencjach, sympozjach i kongresach międzynarodowych, a także odczyty naukowe m.in. w Kopenhadze, Lund, Sztokholmie, Leningradzie, Moskwie, Tallinie, Greisfaldzie, Oldenburgu, w Sheffield, Exeter oraz Padwie. Prowadził wykłady jako visiting profesor w Instytucie Badań Czwartorzędu Uniwersytetu w Lund (Szwecja).

Rożległa i owocna była także działalność dydaktyczna **Profesora Niewiarowskiego**. W czasie ponad pięćdziesięcioletniej pracy na UMK wypromował ponad 200 magistrów geografii oraz 7 doktorów. Wykonał szereg recenzji doktorskich, habilitacyjnych oraz opracowań opinii w sprawie nadania tytułów profesorskich. Wiele czasu poświęcał pracom redakcyjnym m.in. przez ponad 40 lat był **redaktorem seryjnego wydawnictwa Acta Universitatis Nicolai Copernici, Geografia**. Wyrazem uznania za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne **Profesora Władysława Niewiarowskiego** były liczne **nagrody, wyróżnienia i odznaczenia**. Najwyższe z nich to: indywidualna nagroda II stopnia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Techniki w 1979 roku zespołowa nagroda I stopnia WRN w Bydgoszczy, zespołowa nagroda II stopnia wojewody bydgoskiego w 1978 roku oraz kilkanaście nagród JM Rektora UMK w Toruniu. **Profesorowi** przyznano tytuł honorowy „Zasłużony Nauczyciel PRL”, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Kawalerski Polonia Restituta, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal UMK za zasługi dla Uczelni, Odznakę Zasłużony dla województwa toruńskiego, Medal i Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz złotą odznakę Ministerstwa Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych.

Niezależnie od przytoczonych skrótowo, rożległych zasług i osiągnięć **Profesora Władysława Niewiarowskiego**, dla swoich licznych uczniów **Profesor** pozostanie na zawsze wdzięcznej pamięci jako wspaniały uczyony, nauczyciel, wychowawca, wzór człowieka skromnego, uczciwego, godnego do naśladowania.

Tekst: Leon Andrzejewski

Zdjęcia: archiwum Rodziny i pracowników WNOZi UMK